

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Бойка Ивайлова Чернева,
член на научно жури по обявен конкурс за заемане на академичната длъжност
„доцент” в професионално направление 3.6. Право (Конституционно право)
в СУ „Св. Климент Охридски”, обявен в ДВ, бр. 62 от 1 август 2017г.

Единствен кандидат в процедурата:

Главен асистент, доктор Наталия Василева Киселова

Доктор Наталия Киселова е преподавател в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. Тя започва академичното си развитие през 2005г. като асистент по дисциплината „Конституционно право”. Последователно заема длъжностите „асистент”, „старши асистент” и „главен асистент” в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски”. Доктор Киселова е преподавател по „Конституционно право” и по „Организация на правозащитните институции” и в Академията на МВР. Тя придобива образователната и научна степен „доктор“ след успешна защита на дисертационен труд по научна специалност 05.05.06. „Конституционно право на РБ” с тема на дисертационен труд: „Парламентарен контрол” през 2009 г. Налице са условията за заемане на академичната длъжност „доцент” съгласно чл. 24, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Закона за развитието на академичния състав в РБ.

Професионалната дейност на Наталия Киселова я определя като утвърден експерт по конституционно право. Затова свидетелстват заеманите от нея длъжности „секретар по правни въпроси на Президента на РБ”, „съветник

по правни въпроси на Президента на РБ”, „държавен експерт” в Дирекция „Съвет по законодателството” към Министерство на правосъдието, експерт в Постоянната комисия по въпросите на държавната администрация в Народното събрание и други. С професионалната си дейност доктор Наталия Киселова съществено е допринесла и продължава да допринася за утвърждаването на конституционно право и отстояването на демократични традиции и ценности. Нейната активност в научната и преподавателската област се съчетава с експертната дейност. Широката юридическа експертиза на доктор Киселова е изключително полезна, както за студентите, така и за академичната общност като цяло.

В рамките на конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент” доктор Киселова е представила за рецензиране *20 (двадесет) научни публикации* в областта на конституционното право: монографично изследване и 19 статии, публикувани в авторитетни научни списания и сборници. Също така са представени резюмета на публикациите и е изготвена прецизна и коректна справка за приносите. Налице е условието, предвидено в *чл. 24, ал. 1, т. 3 от ЗРАСРБ*, кандидатът за заемане на академичната длъжност „доцент” да представи публикуван монографичен труд или равностойни публикации в специализирани научни издания, които да не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор”.

Всяка една от представените публикации съдържа съществени научни приноси в областта на конституционното право. **Монографичното изследване „Политическите права на българските граждани”¹** е в обем от 428 страници и се състои от въведение, три глави, и заключение. В него се проследява историята, теорията и правната уредба на политическите права като субективни основни права на гражданите. Изследването е първият монографичен труд, разглеждащ основните политически права на българските граждани съгласно Конституцията на Република България от 1991 г. Трябва да бъдат подчертани следните основни научни приноси:

¹ Киселова, Н. Политически права на българските граждани. С: Сиела, 2017.

- направен е подробен, задълбочен и аналитичен преглед на историята на политическите права на гражданите в сравнителноправен и национален аспект. Тематиката се поставя в контекста на европейското конституционно развитие, включително и от гледна точка на Европейския съюз;

- обоснована е теория на политическите права като елемент на основни права гражданите и като израз на конституционноправни статус на личността. Анализът е в контекста на различни теоретични класификации на субективни права;

- самостоятелен научен принос е разглеждането на нормативното установяване на политическите задължения. Подробно е анализиран актуалния за българското общество и държава въпрос за задължителното гласуване;

- политическите права са представени през призмата на българското гражданство и при отчитане на съвременните проблеми в тази област;

- съществен научен принос е извеждането на конституционните принципи при създаване на правнонормативната уредба на политическите права на българските граждани - принципите на всеобщност, равенство и неотменимост, като се разглеждат възможностите за тяхното пропорционално ограничаване по смисъла на Европейската конвенция за защита на основните права и практиката на Европейския съд по правата на човека;

- с оглед на същността на политическите права са направени редица предложения *de lege ferenda* на конституционно и на законово равнище. Направени са препоръки за усъвършенстване на дейността на публичните институции;

- в монографичното изследване е направен задълбочен анализ на отделните политически права на гражданите, като в изследването е възприето преобладаващото разбиране, че основни политически права на българските граждани са правото на политическо мнение, правото на участие в допитвания, изборителното право, правото на политически събрания и правото на политическо сдружаване. Постигната е задълбоченост и аргументираност на подредбата и спецификите на политическите права;

- очертани са тенденциите в развитието на политическите права на гражданите от гледна точка на политическа култура в българското гражданско общество и държава.

Доктор Киселова е представила за рецензиране и редица **статии**, посветени на политическите права на гражданите: „Същност на политическите права”²; „Политическите права на гражданите и гаранции за защитата им”³; „Актуални проблеми на българското гражданство”⁴; „Право на българските граждани на мирни събрания”⁵; „Национални гаранции за защита на политическите права на гражданите”⁶; „Проблемът за политическите права и за политическите задължения”⁷; „Политическите права на гражданите и политиката”⁸; „Право на политическо мнение на гражданите”⁹. Посочените статии съдържат научни приноси в областта на конституционноправната наука. Политическите права се представят в контекста на модерната държава, понятието за основни права и спецификата на отделни политически права. Тези научни приноси следва да се разглеждат във връзка с приносите, съдържащи се в представеното вече монографично изследване, но определено имат своето самостоятелно значение.

Статията „Законодателство за избиране на Парламент при действието на Търновската конституция (1879–1946 г.)”¹⁰ съдържа следните научни

² Киселова, Н. Същност на политическите права. – В: Конституционни изследвания 2012-2013 г.

Конституционноправна защита на основните права и свободи. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски”, 2014, 60-71.

³ Киселова, Н. Политическите права на гражданите и гаранции за защитата им. – В: Конституционни изследвания 2012-2013 г. Конституционноправна защита на основните права и свободи. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2014, 241-258.

⁴ Киселова, Н. Актуални проблеми на българското гражданство. – В: Конституционноправни изследвания 2014-2015 г. 25 години демократична трансформация – проекции върху конституционната система. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2017, 98-113.

⁵ Киселова, Н. Право на българските граждани на мирни събрания. – В: Конституционноправни изследвания 2014-2015 г. 25 години демократична трансформация – проекции върху конституционната система. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2017, 338-371.

⁶ Киселова, Н. Национални гаранции за защита на политическите права на гражданите. – В: Наказателното законодателство - традиции и перспективи. Сборник доклади. С.: Унив. изд. "Св. Кл. Охридски", 2016, 324-336.

⁷ Киселова, Н. Проблемът за политическите права и за политическите задължения. – В: Право и права. Сборник в памет на проф. д-р Росен Ташев. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2016, 103-114.

⁸ Киселова, Н. Политическите права на гражданите и политиката. – В: 25 години Конституция на Република България в перспективата на върховенството на правото, демокрацията и защитата на основните права?. С.: изд. Народно събрание, 2016, 55-68.

⁹ Киселова, Н. Право на политическо мнение на гражданите. – В: DE JURE, том: 14, брой: 1, 2017, 33-45.

¹⁰ Киселова, Н. Законодателство за избиране на Парламент при действието на Търновската конституция (1879–1946 г.). – В: 130 години български конституционализъм – проблеми и тенденции, Т. 1. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски”, 2009, 76-97.

приноси:

- направен е исторически преглед и анализ на изборното законодателство за формиране на Обикновеното Народно събрание при действието на първата българска конституция;

- проследени са развитието и етапите на организацията на изборния процес, формирането на избирателните райони; регистриране на кандидатите, провеждане на предизборна кампания и агитиране, формиране на изборната администрация, гласуване в изборния ден – особености при гласоподаване, нарушения и престъпления по изборите и налагане на наказания.

В статията *„Конфликтът на интереси в съвременния конституционен дискурс”*¹¹ могат да бъдат открити следните научни приноси:

- изведени са основните конституционни принципи на основата, на които трябва да се разрешават морални и правни конфликти на частните интереси на лице, заемащо публична длъжност на държавно или местно ниво, и интересите на цялото общество или на държавата са разгледани в действащото българско публично право;

- направен е анализ на конституционната уредба относно ликвидирането или ограничаването на конфликт на интереси при определени категории лица, заемащи висша публична длъжност, чиято правна уредба е на конституционно ниво.

*„Конституционни конфликти”*¹² е озаглавена друга статия на доктор Киселова със съответни научни приноси, както следва:

- изведено е определение за социален конфликт, като едно от основните понятия в социалната теория;
- изяснено е понятието „юридически конфликт“, към което се отнасят и конституционните конфликти;
- Разгледани са конституционните процедури, за разрешаване, регулиране или овладяване на конфликти при формиране или при

¹¹ Киселова, Н. Конфликтът на интереси в съвременния конституционен дискурс. – В: 130 години български конституционализъм – проблеми и тенденции, Т. 2. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски”, 2009, 93-124.

¹² Киселова, Н. Конституционни конфликти. – В: Национални и европейски измерения на съвременния конституционализъм, Т. 2. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски”, 2010, 113-148.

осъществяване на публичната власт.

В статията „Основни начала на Юлската конституция”¹³ е представена система на основните начала на политическата, икономическата и социалната система в Конституцията на РБ в контекста на общите конституционни принципи.

„Предсрочно прекратяване на мандата на Народното събрание и на народния представител”¹⁴ е статия на доктор Киселова, в която са разгледани понятията „мандат“ и „пълномощия“, относими към представителния орган и към отделните политически представители. Направени са предложения *de lege ferenda*.

Интерес от научна гледна точка представлява и статията на кандидата със заглавие „Ревизии на Конституцията от 1991 г.”¹⁵, съдържаща коментар на направените изменения и допълнения в КРБ относно промените в глава VI „Съдебна власт“ и допълнения и изменения, които предхождат членството на Република България в Европейския съюз.

В статията „Динамика на взаимоотношения между държавният глава и Народното събрание в Конституцията на Република България от 1991 г.”¹⁶ доктор Киселова разглежда рационализирания парламентаризъм като предопределящ отношенията между двете централни представителни институции – Народното събрание и президентската институция. Направена е оригинална съпоставка между двете институции през призмата на конституционната уредба. Акцентира се върху значението на конституционната юрисдикция при разрешаване на конституционни конфликти.

Идеята за съвременния рационализиран парламентаризъм е средата, в

¹³ Киселова, Н. Основни начала на Юлската конституция. – В: Конституционни изследвания 2010-2011 г. Двадесет години от приемането на четвъртата българска конституция – конституционен консенсус и конституционни конфликти. С.: УИ „Св. Кл. Охридски“, 2014, 34-59.

¹⁴ Предсрочно прекратяване на мандата на Народното събрание и на народния представител. – В: Национални и европейски измерения на съвременния конституционализъм, Т. 1. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2010, 84-112.

¹⁵ Киселова, Н. Ревизии на Конституцията от 1991 г. – В: Двадесет години от приемането на Конституцията на Република България. Материали от научната конференция, Велико Търново, 3 юни 2011 г. С.: Софи-Р, 2011, 233-254.

¹⁶ Киселова, Н. Динамика на взаимоотношения между държавният глава и Народното събрание в Конституцията на Република България от 1991 г. – В: Римско и съвременно публично право, С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2013, 435-444.

рамките на която се разглежда положението на правителството във взаимоотношенията му с парламента в **статията** „Образуване и освобождаване на Министерския съвет по Конституцията от 1991 г.”¹⁷. Представени са формирането и освобождаването на правителството при определени условия. Прави се предложение *de lege ferenda* програмата на правителството за управление да стане неразделен елемент от процедурата за образуване на кабинета.

„Министерският съвет при действието на Търновската конституция”¹⁸ е друга научна публикация (**статия**) на доктор Киселова, в която е направено описание на разпоредбите на първата българска Конституция във връзка с формата на управление и практиката по тяхното прилагане.

Приносен характер има и **статията** „Някои особености на българския конституционен модел”¹⁹. Доктор Киселова разглежда модела на конституционно и парламентарно управление, установен от Конституцията на РБ от 1991 г. Направен е интересен и ценен анализ. Моделът на управление е определен като хибриден, асиметричен и динамичен. Изведени са спецификите на българския конституционен модел, а именно: прекият избор на държавния глава; невъзможност на народното представителство да се саморазпусне; въвеждането на вицепрезидентска длъжност; еднокамарната структура на парламента; разпускане на Народното събрание и други.

Статията „Конституционноправни аспекти на академичната автономия”²⁰ съдържа сравнителноправен и исторически анализ на института на образованието и науката. Университетската автономия е обоснована като

¹⁷ Киселова, Н. Образуване и освобождаване на Министерския съвет по Конституцията от 1991 г. – В: Юридически свят, брой: 2, 2014, 25-33.

¹⁸ Киселова, Н. Министерският съвет при действието на Търновската конституция. – В: 135 години от приемането на Търновската конституция. С.: Сиби, 2014, 283-298.

¹⁹ Киселова, Н. Някои особености на българския конституционен модел. – В: Theo Noster. Сборник в памет на гл. ас. Теодор Пиперков. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2014, 308-320.

²⁰ Киселова, Н. Конституционноправни аспекти на академичната автономия. – В: Конституционни изследвания 2010-2011 г. Двадесет години от приемането на четвъртата българска конституция – конституционен консенсус и конституционни конфликти. С.: Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, 2014, 235-260.

основополагащ принцип на модерния университет. Направен е анализ на въпроса за границите, в които държавата може да се намесва при функционирането на висшето образование.

Преподавателската, научната и експертната дейност на доктор Киселова напълно отговарят на условията на конкурса за заемането на академичната длъжност „доцент”. Те са в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Наталия Киселова притежава качествата на утвърден и уважаван учен и преподавател. Смятам, че заемането на академичната длъжност „доцент” е закономерна стъпка в нейното професионално развитие.

Предвид високата стойност на преподавателската и научната дейност и отчитайки професионалните качества на Наталия Киселова, с убеденост формулирам своята **положителна оценка и препоръка** към Научното жури по конкурса да подкрепи нейната кандидатура.

Предлагам научното жури да вземе решение да предложи на Факултетния съвет на ЮФ на СУ “Св. Климент Охридски“ да избере доктор Наталия Василева Киселова за заемане на академичната длъжност „доцент” в професионално направление 3.6. Право (Конституционно право).

Член на журито:

08.11.2017г.

Доц. д-р Бойка Чернева